ŽUPANIJA MEĐIMURSKA

OSNOVNA ŠKOLA TOMAŠA GORIČANCA

MALA SUBOTICA

„Otkrijmo zajedno vrednote Hrvatske!“

KAK SU SE NEGDA DECA IGRALA V SOBOTICI I PALOVCU

Autori: Elena Sirc, Pavla Švenda, Manuela Palfi, Adriana Janković, Gabriela Vojković, Dorotea Kovač, Antonija Ciglar, Jura Cmrečak (7. razred)

Mentor: Mario Šestak, prof.

Sadržaj

UVOD

Na dodatnoj nastavi iz povijesti od nekoliko predloženih, glasovanjem smo potvrdili da je većina nas zainteresirana za ovu temu. Kako ne postoji mnogo stručne literature koja bi obrađivala ovu tematiku proveli smo anketu među starijom populacijom u Maloj Subotici i Palovcu. Naš anketni uzorak su 23 osobe starije od 50 godina koje su u svojem djetinjstvu sudjelovale u igrama. Cilj našeg istraživanja je bio saznati što više o dječjim igrama sa i bez pjevanja, brojalicama i običajima u kojima su sudjelovala djeca od 1930-tih do 1960-tih godina. Anketu smo provodili u manjim skupinama od dva do tri ispitivača. Svaku anketu smo ručno popunjavali prilikom razgovora i fotografirali smo se s ispitanicima. Podatke iz anketa smo provjeravali u literaturi koja je navedena na kraju ovog eseja.

Mnogo nam je pomogla učiteljica Marija Jelenić koja nam je u prostorima Etno zbirke KUU Zvon Mala Subotica pokazala rekvizite koji se tamo čuvaju i kako su se igrale pojedine dječje igre.

Zahvaljujemo učiteljici hrvatskog jezika Ljerki Jezernik koja nam je lektorirala tekst i našem učitelju-mentoru Mariju Šestaku koji nas je usmjeravao i poticao u radu.

RAZRADA TEME

Međimurje i sela Mala Subotica i Palovec 1930-tih, 1940-tih, 1950-tih i 1960- tih godina

U tom razdoblju Međimurje se našlo u nekoliko država: u Kraljevini Jugoslaviji, Mađarskoj i Federativnoj Narodnoj Republici Jugoslaviji odnosno Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji.

Tridesete godine obilježene su velikim požarom u Donjem Kraljevcu, sportskim sletovima, gradnjom prvog bazena u Vučkovcu, gradnjom kupališta u Čakovcu, smrću dr. Ivana Novaka.[1] Godine 1936. školu u Maloj Subotici posjetio je zagrebački nadbiskup dr. Alojzije Stepinac i prisustvovao je ispitivanju vjeronauka.[2]

---

[1] Grupa autora, Pregled povijesti Međimurja, Čakovec, 2003., str. 138

[2] Vlado Mihaljević, Mjesto i župa Mala Subotica, Mala Subotica, 1997., str. 137

Razdoblje strahota Drugog svjetskog rata osjetili su i naši mještani i Međimurci koji su bili u različitim vojskama ili kao civili u svojim naseljima. Najteže je bilo 16. travnja 1941. kada su u Palovec i Malu Suboticu stigle mađarske okupacijske čete.
Nakon rata je bilo vrijeme nestašice hrane i povratka na mirnodopske uvjete. Osnivala su se mnoga poduzeća, sportski klubovi i vatrogasna društva, provodila se agrarna reforma i nacionalizacija, gradili su se Društveni domovi. U Maloj Subotici su se svake zime organizirali obrazovni tečajevi na kojima su se opismenjavali nepismeni i govorilo se o poljoprivredi, medicini, veterini te su se provodili domaćinski tečajevi.[3] 1950-tih počinje razdoblje radničkog samoupravljanja u poduzećima, dolazi do nove administrativne podjele, osnivaju se nove općine. Naselja dobivaju električnu energiju, asfaltiraju se ceste. U Maloj Subotici je 1957./8. uveden osmi razred osnovne škole. 1960-tih godina naši Međimurci u velikom broju odlaze na „privremeni“ rad u inozemstvo. Mnoga naselja stradavaju u poplavama Mure, Drave, Trnave i Bistreca prije izgradnje nasipa i kanaliziranja vodenih tokova.[4] Grade se nove školske zgrade, a jedna od njih je sagrađena u Maloj Subotici 1968. godine[5] čiji smo mi danas polaznici.
Sve te povijesne turbulencije nisu sprječavale djecu da žive svoje djetinjstvo prožeto igrom.

Anketa

Veliki smo ljubitelji današnjih igara, ali su i stare igre bile vrlo zanimljive. Većina nas kod kuće ima bake i djedove koji su nam ispričali o svojim iskustvima te nas uputili svojim prijateljima iz djetinjstva. Saznali smo što su se i kako naši djedovi i bake, pradjedovi i prabake, igrali sa svojim prijateljima, odnosno s roditeljima. Saznali smo za brojalice i pjesmice koje su pjevali te kakav je bio odnos i položaj djevojčica i dječaka.
Anketirali smo 17 žena i 5 muškaraca u dobi od 57 do 88 godina života. To su: Magdalenić Eva (1921.), Sirc Marija (1923.), Halić Ana (1925.), Janković Viktorija (1927.), Habijan Marija (1928.), Švenda Ana (1931.), Švenda Terezija (1932.), Lajtman Rozika (1933.), Marušić Vladimir (1933.), Marušić Jelena (1936.), Pintar Ana (1937.), Švenda Terezija (1937.), Polak Paola (1937.), Krčmar Viktorija (1938.), Pintarić Ivan (1940.), Ciglar Marija (1942.), Požgaj Julijana (1943), Živčec Stjepan (1943.), Kolarić Blaž (1943.), Juras Terezija (1946.), Janković Stanislav (1949.), Ciglar Franjo (1951.) i Kozjak Bernarda (1952.).

Brojalice

[3] Mihaljević Vlado, isto, str. 139
[4] Vladimir Kalšan, Međimurska povijest, Čakovec, 2006., str. 271 - 417
[5] Mihaljević Vlado, isto, str. 139

Igre su često započinjale dogovorom o tijeku i završetku, a brojalicama su se određivali igrači. Evo nekih brojalica za koje smo saznali.

1. ECI PECI PEC, ti si mali zec, a ja mala vjeverica, eci, peci, pec.
2. PIKEC LAKEC, križ - kraž, moj pajdaš, pikec – lakec, poči – šakec.
3. IŠO MEDO u dućan, nije reko dobar dan, idi medo van, nisi reko dobar dan. Dođe medo drugi dan, veli dobar dan. Evo medo šećera, nek ti bude večera.
4. OKOŠ BOKOŠ prdi kokoš, pita baja kolko tebi treba jaja? Tri! Jedan, dva, tri! Kuljko rečeš ti?
5. IŠ IŠ JA SAM MALI MIŠ, ti si moja mica – maca, beš u rupu miš.
6. EN TEN TINI, savaraka tini, savaraka tika taka, bija baja buf, trif, traf, truf!
7. EGERE, BEGERE, eđ volarom, tiz, tiz na konjaru. Hote si, hote si, ki ste rođe za kosi.[6]
8. NA POLJU SU FTIČI BILI, so kuruzu su pojeli. Jen, dvo, tri kuljko rečeš ti!
9. TRI KRJIČKE BIELE MIELE, puri su se noge zmiele. Jan, dvo, tri, kuljko rečeš ti!
10. HOK, ČALI, Matek mali, zutra bomo žugu klali, tebi bumo tacu dali!
11. PRVI PANJ, DRUGI PANJ, treći panj, kodoran. Kodoringe, veringe, čački, pački, divoljane, diks.
12. V ZDENCU SU ŽABE, na polju su grabe. Skunjkač ide: skun, skun, skun, a ti idi vum.
13. JADEN – DVA, DO NEBA, tri – četiri, po sekiri, pet – šest, bit će ples, sedem – osem, do pol osem, devet – deset, ti si mali črni pesek.

Dječje igre

Djeca su se smjela igrati, ali tek nakon što su napravili poslove kod kuće ili na polju. Ponekad su čak i pobjegli iz velike želje za igrom. Naravno, poslije su čuli „jezikovu juhu“ od roditelja. Igrali su se i pod odmorima u školi. Igre su se dijelile na ljetne i zimske. Ljetne su se igre igrale na „gmajni“, a zimske na snijegu.

Najčešće su se igrali sa školskim prijateljima/prijateljicama, susjedima, braćom i sestrama. Bila je podjela na igre za djevojčice i dječake. Većinom su bile igre za više igrača. S roditeljima su se igrali navečer i zimi.

Evo nekih igara za koje smo saznali:

[6] Goran Knežević, Naše kolo veliko, Zagreb, 1993., str. 15, 16, zapisao Vinko Žganec

1. SOKAČOVANJE – Igrali su je dječaci sa štapovima. Jedan štap je bio uboden u zemlju, drugi se podbacuje pod njega da se podigne u zrak gdje su ga čekali igrači ne bi li ga uhvatili u kapu.[7]

2. PINCEKOVANJE – Za igru su potrebna dva štapa. Jedan malen, zašiljen, a jedan veći. Na tlu se iskopala jamica, a na nju se stavio malen štapić zvan pincek. U jamicu se pogurne velik štap i pincek se odbaci čim dalje moguće da ga protivnici ne uhvate.[8]

3. SVINKOVANJE – Za igru bili su potrebni štapovi[9] (slični kao za hokej). Na tlu se iskopala veća jamica i nekoliko manjih. Bio je potreban i jedan veći, glatki kamen SVIJA koju su igrači trebali ugurati u veću jamicu. Igrač koji je čuvao veću jamicu mogao je i sviju ugurati u njihove jamice. [10]

4. ČINKANJE – Na tlu se nacrtala jedna ravna crta na koju su dječaci bacali gumbe. Bacali su po tri gumba, a nastavljali su ih bacati što bliže crti. Dječak koji je bacio gumb najbliže crti bio je pobjednik i mogao je pokupiti sve gumbe za koje pogodio kako će se okrenuti kad ih je bacio na tlo.[11]

5. FRC KOTAČ – Igra u kojoj su dječaci tjerali drveni ili metalni kotač po selu pomoću drvenog štapa.[12]

6. FRNDAČ – Igra u kojoj su dječaci tjerali frndača. Frndač je od drveta, a na jednom kraju je imao zašiljen vrh na kojem se vrtio nakon što su ga zakotrljali bičem od kudelje. Povremeno su ga udarali bičem da bi se duže vrtio.[13]

7. ŠKURDEKOVANJE – Igra je bila omiljena među djevojčicama. One su u džepu pregače nosile pripremljene i izglađene kamenčiće. Igralo se s pet kamenčića, a bacali su se u zrak po jedan, pod dva, po tri, po četiri, po pet i hvatali istom rukom. Važno ih je bilo spretno i brzo uhvatiti.[14]

8. SLAGANJE KOCI – Od “rucki “ ili “koceja“ djeca slagala su “koce“.

Roditelji djeci nisu mogli omogućiti kupljene igračke već su si ih djeca sama izrađivala ili su im kao igrala služili predmeti iz prirode.

[7] prema izjavi Stjepana Živčeca
[8] prema izjavama Marije Habijan, Stanislava Jankovića, Terezije Švenda i Marije Ciglar
[9] Slavica Moslavac, Narodne dječje igre u Moslavini, Kutina, 1999., str 87, ta igra se u Moslavini naziva svinjičanja, krmačanja ili prasičkanja
[10] prema izjavi Vladimira Marušića
[11] prema izjavi Rozike Lajtman
[12] prema izjavi Franje Ciglara
[13] Marija Jelenić, Josip Šipek, Jen, dva, tri kuljko rečeš ti, Mala Subotica, 2004., str. 51; prema izjavi Stanislava Jankovića
[14] prema izjavi Paule Polak

9. DUKANJE - Uglavnom su je igrale djevojčice. Nacrtale su ciglom kvadrate na cesti i brojeve u njima, a onda su skakale na jednoj nozi u te kvadrate i usput s nogom udarale kamenčić u sljedeće polje.[15]

10. MELEKOVANJE – U zimsko vrijeme su se i djevojčice i dječaci igrali grahom ili kukuruzom. Nacrtali su na papiru jedan u drugom tri pravokutnika.[16]

11. PRELCEKI – Dečki su napravili u obliku valjka jedan predmet te sa nožem napravili šiljaste vrhove i tko najduže može rukama trljati taj je pobjednik. Uz to ide i neka brojalica ili pjesmica.[17]

12. IGRE S KRPENIM LUTKAMA – Djevojčice su si same izrađivale lutke od starih krpica i tako su se igrale s njima.

13. BOŽJA IGRA – Sjedilo se u krugu ili polukrugu, a ruke su se držale kao sklopljene za molitvu, jedan igrač trebao je neprimjetno spustiti kamenčić u sklopljene ruke nekome u krugu. Drugi igrač je to promatrao i trebao je pogoditi tko ima kamenčić. Ako je pogodio, on je tada stavljao kamenčić, a ako nije, ispao je iz igre.[18]

Dječje igre s pjevanjem

U tim igrama su najčešće sudjelovale djevojčice. Igrale su se kada je na okupu bilo više djece, prije ili poslije škole, za blagdane ili za školskih praznika.

Najčešće su se pjevale pjesme:

1. IGRA – BOJICA Išo medo u šumicu, izgubio maramicu, pitam te, kakve boje bila je? npr. crvena

- svako dijete ima jednu boju, ako pogodi boju, to dijete se diže i ide na suprotnu stranu

I-maš li ti ta-kvu bo-ji-cu?

- djeca stoje u krugu, jedno dijete broji brojalicu i gdje se zaustavlja to dijete traži na sebi tu zadanu boju, ako je ima ostaje u igri, a ako nema zadanu boju odjeće na sebi izlazi van iz igre

2. TRČI MACA OKO TEBE, pazi da te ne ogrebe, čuvaj mijo rep, nemoj biti slijep, ako budeš slijep odgrist će ti rep.

Djeca se nalaze u krugu. Unutar kruga je jedan igrač – miš, a izvan kruga je mačka. Kad djeca otpjevaju pjesmicu mačka nastoji uloviti miša.

[15] prema izjavama Terezije Juras i Bernarde Kozjak
[16] Marija Jelenić, Josip Šipek, isto, str. 52
[17] prema izjavi Ane Halić
[18] Marija Jelenić, Josip Šipek, isto, str. 49

3. TANCAJ, TANCAJ, CRNI KOS, tancaj, tancaj, crni kos, kak bum tancal kad sam bos, kak bum tancal kad sam bos. Nemam drete nit smole, nemam drete nit smole, da zakrpam cipele, da zakrpam cipele.
Djeca se nalaze u formaciji kruga, pjevaju ovu pjesmu plešući u kolu koristeći se određenim plesnim koracima.
4. IGRA KOLO, igra kolo, u dvadeset i dva, u tom kolu, u tom kolu, lijepa (ime) igra. Biraj (ime) biraj (ime) koga ti je drago, samo nemoj, samo nemoj, koga nemaš rado. Sad se vidi, sad se zna, tko se kome dopada. Sad se vidi, sad se zna, tko se kome dopada.[19]
Djeca se nalaze u formaciji kruga. U središtu kruga nalazi se jedan igrač. Kad djeca otpjevaju pjesmu, igrač u središtu kruga bira osobu koja mu se u krugu sviđa.
5. RINGA RINGA RAJA, puna zdjela jaja, jaje smo pojeli, zdelu smo potrli, mala deca – čuć..
Djeca se uhvate za ruke u krug i plešu kolo. Kad viknu čuć, svi čučnu..[20]
6. ŽUGA, ŽUGA HODI DIMO! Ne vupam! Pred kem! Pred vukom! De je vuk? Za grmom! Kaj dela? Ljukju kopa! Kaj bo z ljukjom? Tam se bo skriv! Bešte deca! – Djeca stoje u jednom redu, a nasuprot njih je jedno dijete. Nakon međusobnog ispitivanja djeca „žugice“ trče prema onom djetetu koje ih zove. Iza grma sakriven dotrči „vuk“ i koga on uhvati taj dalje zove „žugice“.[21]
7. DOŠLA MAJKA S KOLODVORA, dija, dija, de!
Što će majka s kolodvora – A, B, C!
Ona želi jednu kćerku – dija, dija de! Kako će se ona zvati – A, B, C!
Nek se zove – Marica – dija, dija, de! Što će ona biti? Ona će biti…
Djeca se nalaze u vrsti koja se koracima približava igraču koji je majka i vraćaju se natrag. Na isti način kreće se majka.

Uspavanke i molitve

Nakon dugog i napornog dana punog igre, ali i rada, djeca nisu mogla lako zaspati pa su im roditelji pjevali uspavanke, svete pjesme i molili se.
Neke od uspavanka bile su:
1. ZIBO, HAJO, dete malo, s kolca doli palo, pak se je zaklalo. Dajte mama sira, kruha, dok se juha skuha. Cicu-micu, idem k stricu. Vlovil bum lesicu. Denem na stolicu. Dejte, mama,

[19] prema izjavi Viktorije Janković
[20] prema izjavi Terezije Švenda
[21] Jelenić Marija, Šipek Josip, Jen, dva, tri kuljko rečeš ti, 2004., str. 20

malo mesa, marinoga resa. Šilo - bilo je hodilo. Zaklalo kobilo. Zla se zahodilo. Dejte, mama, staro vino, v torbi je na klino. Kato zlato, nejdi k brato. Velko ti je blato. Blatna bodeš Kato! Dejte mama, meni mleko, tam je na poceko. [22]

2. PUJO HAJO, dete malo, v zibki spalo, sitom pokrito, š čavleki zabito, graheka je jelo, jako je prdelo.[23]

3. SPAVAJ MILO ČEDO, moje petokraka zvijezda sja, nećeš biti kruha gladna kao što sam bila ja.

4. ANĐELE ČUVARU MILI svojom snagom me zakrili prema božjem obećanju čuvaj mene noću, danju, osobito pak me brani, da mi dušu grijeh ne rani. A kad s ovog svijeta pođem, sretno da u nebo dođem, da se ondje s tobom mogu vječno klanjat dragom Bogu.

Običaji

Običaji su norme ponašanja u određenoj sredini, iskustvo i tradicijsko dobro. Najčešće su vezani uz značajne datume u životu kolektiva.[24]

Djeca su sudjelovala u slijedećim običajima:

1. SVETA BARBARA (4. 12.)

Dječaci obilaze kuće rano ujutro, poklone se vani na stepenicama i govore: „Dobro jutro, vam Bog dej! Danes je svete Barbare den, a ja sam pak došel ka vam nekaj povem. Ja vam želem ka bi vi imeli v kocu prasice, v štali ždrebice, v pojati telice! Ja vam želem da bi vam pole rodilo žitom i pšenicom i svem biljem u obilju! Ja vam želem da bi vam gorice rodile z rujnim vincem tuliko da bi vi meli lagve na lagvi, da bi na sakim lagvu zrasla zelena kitica na koju bi mogla sesti zlata ftičkica, ka bi zapopevala: „Zdravo Marija, ovoj hiži milosti puna, a napose sveta Barbara na sve strani, z božjim telom naj nas nahrani, sada i na smrtnom času! Falen budi Jezuš Kristuš.“[25]

Tada ih domaćini daruju jabukama, kruhom i novcima.

2. SVETI STJEPAN (26. 12.) I NOVA GODINA

Dječaci su išli od kuće do kuće i bajali te su za to dobili novac koji su domaćini na Badnjak stavili na stol.

---

[22] zapisao Florijan Andrašec, uspavanka potječe iz Dekanovca
[23] ova uspavanka potječe izvorno iz Donje Dubrave
[24] Stjepan Hranjec, Zipka vu horvatskom cvetnjaku, Čakovec, str. 57
[25] Goran Knežević, isto, str. 145, zapisao Vinko Žganec

„Na tom mladom letu! Zdravi veseli, tusti debeli, kak jani jeleni. Dej vam Bog: konjiče, voliče, puriče, račiče, jare, jarine, črne hajdine, zlata i srebra, dušnoga zveličeja kak nej več! Faljen bodi Jezuš Kristuš!“ ili

„Na to mlado leto, zdravi veseli, tusti debeli kak šumski jeleni. Dej vam Bog konjiče, voliče, račiče, puriče, živinice, praščiče. V štali ždrebice, v pojati telice, v kocu prasice, a mej malo žganice. Jare jarine, črne hajdine, žarke pšenice, zlata i srebra. Dušnoga zveličeja, mira Božjega, blagoslova Božjega pak najvejč. Faljen bodi Jezuš Kristuš!“[26]

3. SVJEĆNICA (2. 2.)

Dva dječaka idu sa svijećama od kuće do kuće. Pred kućom pozdrave: „Faljen budi Jezuš Kristuš“ i pjevaju pjesmu pred vratima hodnika. „Dečica su pitala, jel bu skorom Svečnica? Bude, bude Svečnica, naj Marija to dobi da se sinek prebudi. Marijin sinek trdo spi po njem kervavi pot stoji. Zela ga je naručaj, nesla ga je dalečaj. Črez to pole široko, na to goro visoko, na toj gori cirkvica, vu toj cirkvi zlat jontar. Na lontaru zlatni križ, na tim križu pisano, de to dete rođeno: v Betlehemskoj štalici, na toj oštroj slamici. Našim pjesmam konec kraj, dej Bog dušam svetli raj.“[27]

Kad otpjevaju gazdarica im podijeli dar: jaja, mast ili novac.

4. FAŠNIK

Dječaci i djevojčice maskirali su se u stvarne i nestvarne likove, a ponekad i u Cigane. Nastojali su se što bolje zamaskirati jer bi bila velika sramota da ih netko prepozna.

Išli su od kuće do kuće i pjevali slijedeću pjesmu: „Tu za len, tu za len, za debelu repu. Tu za len, tu za len, za to masno zelje. Fašnjek se je oženil, Pepelnicu zaročil, Pepelnica zaročnica, Fašnjek mladoženja…“[28]

5. BIJELA NEDJELJA ILI PISANA NEDJELJA

Sedam dana nakon Uskrsa pojedine djevojčice provodile su posestrinstvo, a dječaci pobratimstvo kucajući se međusobno pisanicama. Govorili su: „Sestra nevesta, za naveke sestra od nedelje do nedelje.“; „Brat, brat, za navek brat, od nedelje do nedelje.“

ZAKLJUČAK

[26] zapisao Vinko Žganec
[27] Goran Knežević, isto, str.188, zapisao Vinko Žganec
[28] Stjepan Hranjec, isto,str. 59

Narodne dječje igre od 30-tih do 60-tih godina 20. stoljeća koje su igrali dječaci i djevojčice u Međimurju, danas gotovo da ne postoje. Do njihovog nestanka je došlo zbog promjene načina života na selu. Ponovo bi ih trebalo oživiti u cilju dodatne turističke ponude našeg kraja. Neke od igara izvode mladi članovi KUU Zvon na svojim nastupima, no većinu igara i pjesmica žive u sjećanjima naših djedova i baka.

Igre su se izvodile na livadama („gmajnama“), dvorištima, raskršćima i u zatvorenim prostorima (šopanim hižama i seoskim domovima). Dijelile su se na muške i ženske. Koristili su se različiti rekviziti: kamen, štap, kotač… ono što su našli u prirodi jer im roditelji nisu mogli kupiti. Željela se pokazati spretnost, snalažljivost, borbenost i vještina pred suigračima.

Na osnovi ovog istraživanja zaključili smo da su igre nekad bile zanimljivije nego danas. Možda se neće svi s nama složiti, ali svatko ima pravo na svoje mišljenje. Ljudi su se nekad više igrali vani, a danas se sve svodi na tehnologiju. Računalo, Internet, televizija, mobiteli, mp4 itd. postali su središta igara i zabave. Djeca se društvene igre danas najviše igraju u dječjim vrtićima i one im omogućavaju da se razviju, da stvaraju kontakte, uočavaju odnose, stvaraju stavove i iskazuju svoju osobnost.

Shvatili smo da su ove igre, pjesme, brojalice i običaji bile odraz vremena u kojem su ljudi živjeli. Iako su bili siromašniji, djeca i odrasli više su se družili i zabavljali nego danas. Naši sumještani su nas srdačno primili u svoje domove te s nama podijelili najljepše trenutke svojeg djetinjstva. Zahvalni smo im na tome.

Bibliografija:

1. Grupa autora, Pregled povijesti Međimurja, Čakovec, 2003.

2. Hranjec Stjepan, Zipka vu horvatskom cvetnjaku, Zrinski, Čakovec, 1991.
3. Jelenić Marija, Šipek Josip, Jen, dva, tri kuljko rečeš ti, Mala Subotica, 2004.
4. Kalšan Vladimir, Međimurska povijest, Čakovec, 2003.
5. Knežević Goran, Naše kolo veliko, Zagreb, 1993.
6. Mihaljević Vlado, Općina i župa Mala Subotica, Mala Subotica, 1997.
7. Moslavac Slavica, Narodne dječje igre u Moslavini, Muzej Moslavine, Kutina, 1999.
8. Šipek Josip, Etno zbirka KUU Zvon Mala Subotica, Mala Subotica, 2006.

Prilog 1 – Elena, Pavla i Franjo Ciglar

Prilog 2 - Adriana i Viktorija Janković

Prilog 3 - Frndač – u etno-muzeju KUU Zvon Mala Subotica

Prilog 4 - dječji kutak u etno-muzeju KUU Zvon Mala Subotica